

גיליון מספר 21 – אפריל 2013

טיפים שימושיים לכתיבה - משולחנו של צוות העברית באכסניית הלשון במכללה¹

התאהבתי בה..... בלשון העברית!

הפעם: על מילה אחת קצרה

שמשמעים רבים לה

ואלה הם מעלליה של "פי"

פי היא מילת סיבה ידועה ונפוצה. כשתפקידה הוא ציון סיבה - היא איננה יכולה להופיע בראש המשפט!

דוגמות:

- "וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ **פִּי** בּו שְׁבַת מְכַל-מְלֹאכְתּוֹ..." [בראשית ב ג]
- "מעשה שהיה/ בחיריק קטן/ שזכה לא זכה לעמד כחתן/ בראשי אותיות, לעטרן ולקשטן, / פי שמוהו תמיד, מעשה שטן, / רק בתחיתן." [אלתרמן, מעשה בחיריק קטן]
- "והנה מיד הנני עולה, / וגופי מתמתח ואני גדולה, / ואין כמוני בכל העולם; / **פי** אני גבהה וגדולה מכלם. // והכל מסתכלים בנראה וכבוד, / **פי** הרי אני גדולה עד מאד." [גולדברג, כובע קסמים]
- "הרבה מאד סלים קטנים יש לו, **פי** יש הרבה מאד ילדים קטנים." [מרים ילן-שטקליס, טול-טול בעל-חול ומיק-מהוק בעל-פהוק]

ל"פי" משמעויות נוספות, העיקריות שבהן: **ציון זמן, תחליף ל-ש, ניגוד, תנאי**

דוגמות:

- **לציון זמן**: "והיה **פי**-תבאו אל-הארץ..." [שמות י"ב כ"ה] [במשמעות כש..., כאשר]
- **תחליף ל-ש**: נקבע, **פי** החופשה תחל בחודש יולי.
- **לניגוד**: "לא על-הלקחם לבדו יחיה האדם, **פי** על-כל-מוצא **פי**-ה' יחיה האדם." [דברים ח ג] [במשמעות אלא]
- **לתנאי**: "**פי** תקנה עבד עברי, שש שנים יעבד..." [שמות כ"א ב] [במשמעות אם]

¹ ד"ר עדית שר - מרכזת, זהבה קב-ונקי, אוסנת שריג

למשוררים יש זכות והיתר שאין לציבור

למשוררים יש זכות לעשות שימוש במילים גם בניגוד לכללים
דוגמות:

אָךְ אָמְרוּ, אֵיךְ מוֹצְאִים

אֶת עֲצֵי-הַפֶּלֶא?

כִּי רַבִּים הָעֲצִים

הַדּוֹמִים לָאֵלֶּה,

כִּי גְדוֹלָה הַחֶרֶשֶׁה

וְעֲצֵי הַיָּפִים

כְּאוֹתָם הַשְּׁלֶשֶׁה,

כְּעֲצֵי הַכְּשָׁפִים... [לאה גולדברג, שלושה אורנים]

ה"כִּי" הפותחת את המשפט [כִּי רַבִּים הָעֲצִים] משמשת כאן במשמעות של סיבה

הוא שנאמר: לציבור - אסור, למשורר - מותר